

CUM A FOST POSIBILĂ UNIREA?

Daniela Șontică*, scriitoare și jurnalistă, dovedește excelente aptitudini de cercetător. *Oamenii Unirii*, Editura Trinitas, 2018, e un breviar istoric frumos ilustrat și foarte necesar în vremuri în care patriotismul este topit pervers în naționalism retrograd. Propriu-zis, aceste portrete ale unor oameni de profesii diverse ne arată simplu și eficient cât de false și răuvoitoare sunt articolele unor jurnaliști și politicieni actuali care se chinuie să le inoculeze tinerilor ideea că Unirea din 1918 a fost exclusiv rezultatul miloșardiei Marilor Puteri ale acelei epoci, fără de care România nu ar fi existat, căci noi nu am fi fost capabili prin noi înșine etc. Cam tot în linia acestor manifestări mârșave au sfârșit în pușcăriile comuniste unii făuritori ai Marii Uniri, cu vârste venerabile la acea dată.

Prefața lui Valeriu Râpeanu subliniază sacrificiul românilor din toate Principatele. Ar mai fi de adăugat tristețea faptului că despre mulți artizani de elită ai Unirii tinerele generații nu mai știu aproape nimic, nici măcar numele acestora nu le mai spun nimic, pentru că pur și simplu istoria predată în școală nu este nici suficientă, nici nu se ocupă de ce ar trebui: modele, nu cifre, nu ideologii.

Portretul de deschidere al cărții este al regelui Ferdinand. Mulți cărcotași i-au căutat nod în papură, dar printre calitățile lui erau memoria, lecturile bogate și specializarea în botanică, ceea ce implica și cunoștințe de greacă și latină. La Histria, împreună cu Vasile Pârvan, traduce inscripții în aceste două limbi. Cam aceasta va fi abordarea Danielei Șontică în realizarea portretisticii: anume evidențierea calităților eroilor de elită ai Unirii.

Ferdinand „cel Loial” a jurat să fie un bun român și, ca un om religios ce se afla, nu a dezamăgit. Să ne gândim la curajul lui de a intra în război împotriva Austro-Ungariei, ceea ce Carol I, unchiul său, n-a acceptat. Astfel, numele lui va fi șters din arhondologia Hohenzollernilor iar familia Sigmaringen a purtat doliu la auzul deciziei sale. Chiar și politicieni români filo-germani au complotat la detronarea lui.

Șontică citează surse serioase și reproduce fragmente de discursuri care, din cauza patriotismului, astăzi ar fi interzise de globaliști.

Și regina Maria a luptat pentru aplicarea principiului naționalităților în Europa Răsăriteană. Pentru a o abate de la politica soțului ei, Puterile Centrale organizau serate diplomatice la București. Regina scria: „Din toate părțile s-au făcut încercări de a ne mitui”. În același timp, ea a

acționat constant ca un agent diplomatic. Pentru a câștiga bunăvoința rudelor imperiale de la Londra, ea le-a trimis scrisori în care le-a descris zonele locuite de români în Austro-Ungaria și le-a schițat hărți pentru o mai bună înțelegere a distribuției etnice. Invitată de președintele Republicii Franceze, regina Maria a declarat presei franceze că a venit să ceară ajutor și împotriva bolșevismului.

Un alt om al Unirii a fost Ionel Brătianu. Cât timp a fost ministru al Lucrărilor Publice, a beneficiat de expertiza lui Anghel Saligny și a lui Elie Radu, ceea ce a dus la construirea liniei ferate dintre Pitești și Curtea de Argeș, dar și a unui port modern la Constanța. În 3 august 1914, a fost convocat Consiliul de Coroană la Sinaia și Carol I a dezvăluit textul secret al tratatului din 1883 prin care Regatul României se afla în alianță cu Germania și Austro-Ungaria. În afară de P.P. Carp, toți membrii Consiliului s-au pronunțat pentru neutralitate, ceea ce a însemnat o înfrângere pentru rege, care s-a și stins în octombrie de supărare. În acest interval, precum și după ungerea noului rege, Brătianu a fost responsabil cu politica externă. Ziariștii corupți l-au acuzat de trădarea interesului național.

Brătianu nu era un imperialist/globalist: „Numai pe un așezământ al principiului naționalităților se poate dezvolta pașnic și puternic viața statelor”. După război, la Conferința de Pace, el s-a opus „liberului tranzit” prin care marile puteri ar fi putut naviga pe Dunăre după placul lor, dar și încercării trusturilor internaționale de a pune mâna pe resursele petroliere ale României. Așa cum s-ar întâmpla și azi, la București mulți i-au reproșat intransigența de la Paris ori „anticorporatismul”. Cel care a fost numit „regele neîncoronat” al României trecea rar pe la Minister, pe miniștri și pe colaboratori îi convoca la domiciliul lui. Dormea după-masa și stătea mult într-un fotoliu imens cu o carte de istorie. Era un tip amabil, dar distant. Pamfil Șeicaru, văzându-l ca pe un Cavour al României, îl descria ca având repulsie de publicitate, spirit cartezian și neclintit în executarea hotărârilor. Abil negociator, a fost numit de Blondel „cămătar de timp”. Important ar fi să reținem îndemnul lui: „fiți cât de modești pentru persoana dumneavoastră, nu fiți modești pentru poporul pe care îl reprezentați”.

Take Ionescu, supranumit „Tăkiță-gură-de-aur” pentru talentul oratoric, a migrat de la liberali la conservatori, apoi și-a înființat propriul partid, Conservator-Democrat. Celebru este discursul lui despre „politica instinctului național”, care începea așa: „Văd deschizându-se ușile raiului...”, deci

nefrecventabil azi. Chiar dacă s-a speriat că guvernul al cărui vicepreședinte era va fi dat în judecată de Puterile Centrale după semnarea păcii impuse de la Buftea-București și a demisionat, activitatea sa diplomatică internațională a fost una excepțională. De numele lui este legată Mica Înțelegere, proiect de securitate la nivel regional, central și sud-est european.

Iuliu Maniu a luat parte la acțiunile memorandiștilor dintre 1882 și 1895 iar împreună cu Pompiliu Dan a redactat manifestul *Către românii din Ardeal și Țara Românească*, unde se exprima adevărată dezamăgire la *Memorandum*, „cartea durerilor și a plângerilor noastre, evanghelia drepturilor și a postulatelor și crezul fericirii noastre naționale”.

A fost deputat în Parlamentul de la Budapesta iar în 1915 a luptat pe frontul din Italia. Cel care a cerut „despărțirea totală” de Imperiu avea să devină șeful opoziției împotriva lui Carol al II-lea și apoi împotriva lui Ion Antonescu. Avea să fie aruncat într-o groapă comună de lângă închisoarea de la Sighet, în 1953, de comuniști. Românii care astăzi cer separarea Transilvaniei au, de fapt, un punct teribil de comun cu comuniștii, se pare.

Vasile Goldiș s-a născut în satul Mocirla (care azi îi poartă numele) și a devenit profesor de istorie și latină. În cadrul Partidului Național Român a făcut parte mai întâi din gruparea intransigenților de la Tribuna (O. Goga, Ilarie Chendi, Onisifor Ghibu, Sever Bocu), apoi a migrat spre moderați (Ioan Suci, Vasile Lucaci, Șt. Cicio-Pop). Conducând ziarul „Românul” din Arad, a publicat aici manifestele *Către națiunea română* și *Către popoarele lumii* (în română și în franceză).

Alexandru Marghiloman, supranumit „fiu de nenoroc” de istoricul Stelian Neagoe, era prim-ministru când, în martie 1918, s-a unit Basarabia cu Țara. Legi importante au fost promulgate în timpul guvernării lui. Și-a asumat conducerea Cabinetului pe când Puterile Centrale ocupaseră Bucureștiul și a semnat Tratatul de Pace din 7 mai 1918 prin care Dobrogea revenea Bulgariei, Austro-Ungaria lua partea vestică a Carpaților, iar Germania institua monopolul pe mai toate resursele țării. Pentru aceasta a fost considerat trădător de țară de către presă, deși Tratatul își jucase rolul de tergiversare necesară. A înființat după război Partidul Conservator-Progressist.

După studii de medicină la Viena, Alexandru Vaida-Voevod a devenit deputat în Parlamentul din Budapesta.

Preotul Vasile Lucaci, „Leul din Șișești”, a făcut de mai multe ori temniță și a plătit amenzi pentru lupta sa unionistă.

N. Titulescu, recunoscut pentru finețea diplomatică, nu se încurca în cuvinte rostite *sotto voce* atunci când era vorba de năzuințele poporului: „Ne trebuie Ardealul. Nu putem trăi fără el!” (discurs ținut la Ploiești în 1915). Mai târziu, avea să fie îndepărtat de Carol al II-lea din toate funcțiile oficiale. Ne dăm seama acum că Adrian Năstase comitea o blasfemie când îl boteza pe V. Ponta „micul Titulescu”.

Miron Cristea, viitorul patriarh, a participat la Marea Adunare de la Alba Iulia în calitate de episcop de Caransebeș. Studiase la Universitatea din Budapesta, unde a obținut diploma de doctor cu teza în limba maghiară „Viața și opera lui Mihai Eminescu”. A contribuit la înființarea Băncii Culturale „Lumina” și a susținut fondarea Muzeului Etnografic din Sibiu.

Oamenii aceștia inteligenți și-au dat seama de importanța informării la timp a poporului, așa că au înființat ziare. Unul crucial a fost pornit de Mitropolitul Ardealului, Nicolae Bălan, împreună cu alți doi profesori de teologie de la Sibiu, Silviu Dragomir și Ioan Broșu, anume „Gazeta Poporului”, în 1918.

Episcopul greco-catolic Demetriu Radu, copreședinte al Marii Adunări Naționale, care avea să și moară în atentatul asupra Parlamentului comis de comuniștii Max Goldstein, Saul Osias și Leon Lichtblau, a ridicat mai multe vile la Stâna de Vale, propriu-zis lansând stațiunea montană de mai târziu.

Majoritatea corifeilor Unirii au avut studii de excelență la universitățile din străinătate, ceea ce nu i-a făcut să fie disprețuitori față de cei mai puțin educați, ori să creadă că li se cuvin funcții și mulți bani. De pildă, preotul Roman Ciorogariu a studiat teologie, pedagogie, psihologie și filosofie la Universitățile din Bratislava, Leipzig și Bonn. Cum aminteam, mulți și-au pus propriile averi la bătaie pentru a sprijini idealul unionist, au contribuit la înființarea de reviste, tipografii, bănci de întrajutorare. Drept răsplată, mai toți cei care au atins vârste venerabile și au trecut de anul 1948 au fost aruncați în pușcăriile comuniste, torturați, omorâți. Așa a fost avocatul Aurel Vlad, cu doctorat la Budapesta, cel care cumpărase o tipografie pentru a scoate ziarul „Libertatea”. Dar și oameni fără studii, autodidacți, unii chiar socialiști, au sfârșit în pușcărie. Așa a fost Ion Flueraș. La Jilava a fost ucis și socialistul Iosif Jumanca.

Spațiul nu permite discutarea fiecărei personalități, dar se cuvine să îi amintesc și pe ceilalți eroi din carte: Eremia Grigorescu, Constantin Prezan, Ecaterina Teodoroiu, Măriuca Zaharia, Henri Mathias Berthelot, Contele Saint-Aulaire, Nicolae Iorga, Gheorghe Brătianu, Octavian Goga, Silviu Dragomir, Ioan Lupăș, Valeriu Braniște, Alexandru Lapedatu, Constantin Angheliescu, Iuliu Moldovan, Simion Mândrescu, Emil Hațieganu, Teodor Păcățian, Zenovie Păclășanu, Gurie Grosu, Pantelimon Halippa, Elena Alistar, Vasile Stroescu, Ion Pelivan, Ion Inculeț, Onisifor Ghibu, Iancu Flondor, Dionisie Bejan, Dumitru D. Roșca, Traian Lalescu, Emil Isac, Ion Clopoșel, Samoilă Mârza.

O contribuție esențială care ne arată că elita Unirii, indiferent de opțiuni ideologice, de religie, ori de antipatii a fost mai întâi de toate alcătuită din patrioți. Alături de ei, eroii cei mulți, anonimi, care s-au jertfit.

*Daniela Șontică, *Oamenii Unirii*, Editura Trinitas, București, 2018.